

Skive Kommune
Torvegade 10
7800 Skive
Att.: Emil Gammelby Bak

Hav- og Vandmiljø
J.nr. 2022 - 14991
Ref. makat
Den 20. februar 2023

AFGØRELSE

i sag om anmodning om fravigelse af miljømål på delstrækning af vandområde 07271_x, Rusted Møllebæk.

Miljøstyrelsen har truffet afgørelse efter § 4 i bekendtgørelse om miljømål¹.

Miljøstyrelsen meddeler Skive Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål "*God økologisk tilstand senest 22. december 2015*" for en delstrækning af Rusted Møllebæk, 07271_x, jf. bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål¹, ved gennemførelse af projektet "Restaurering af Rusted Møllebæk, 07271_x". Delstrækningen omfatter ca. 400 meter af vandområdet, som udgår af afgrænsningen for vandløb målsat efter vandrammedirektivet, når projektet er gennemført. Koordinaterne for vandområdet ændres, når projektet er gennemført.

Afgørelsen er endelig og kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. § 6 i bekendtgørelse om miljømål.

Sagens oplysninger

Skive Kommune har ved henvendelse til Miljøstyrelsen den 22. februar 2022 anmodet om tilladelse til at fravige miljømålet for en delstrækning af vandområde 07271_x, Rusted Møllebæk. Delstrækningen omfatter ca. 400 meter af vandområdet.

Anmodningen er fremsendt i forbindelse med restaurering af Rusted Møllebæk, 07271_x, hvor formålet er at forbedre ørredbestanden i Rusted Møllebæk.

Kommunens anmodning

Anmodningen fra Skive Kommune er vedlagt følgende oplysninger:

- formålet med ansøgningen,
- projektbeskrivelse med oversigtskort, der bl.a. viser hvilken strækning af vandområde 07271_x, der anmodes om fravigelse af miljømål for,
- en beskrivelse af overfladevandområder, der vil blive fysisk ændret som følge af projektet samt betydninger for aktuel tilstand og målopfyldelse for disse.

¹ Bekendtgørelse nr. 448 af 11. april 2019 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster.

- Redegørelse for afløbsforholdene i Rusted Møllebæk, Hinnerup Å og Brokholm Sø før og efter projektet
- en beskrivelse af ændringernes betydning for aktuel tilstand og målopfyldelse for vandområdet og tilstødende vandområder,
- muligheden for alternativer til projektet,
- muligheden for tilpasninger af projektet

Til anmodningen er desuden vedlagt en teknisk forundersøgelse af vådområdeprojekt i Nøreng fra marts 2013, teknisk forundersøgelse af konsekvenser ved omlægning af Rusted Møllebæk fra december 2014, teknisk forundersøgelse af P-ådalprojekt ved Brokholm Sø fra 2015, teknisk forundersøgelse af lavbundsprojekt ved Hinnerup Å fra marts 2018, teknisk notat om oplandskontrol og massebalance ved Brokholm Sø fra april 2021, og supplerende notat om kvælstofmængder i forbindelse med restaurering af Rusted Møllebæk fra november 2021. Derudover har Miljøstyrelsen efterfølgende fundet frem til detailprojektrapporten omhandlende vådområdeprojekt Nøreng fra oktober 2021.

Kommunens anmodning med bilag er lagt til grund ved afgørelsen af sagen. Oplysningerne gennemgås herunder.

Formål og projekt

Skive Kommune ønsker at restaurere Rusted Møllebæk (lokalt navn - Rusted Mølleå) og derved udtage en delstrækning af vandområde 07271_x. Den nye restaurerede strækning af Rusted Møllebæk ønskes inddraget i 07271_x i vandområdeplanerne.

For ca. 20 år siden blev Rusted Møllebæk reguleret og fik ændret udløb fra dens tidligere udløb i Hinnerup Å til udløb i Brokholm Sø i forbindelse med genskabelsen af søen.

Projektet består i at tilbagelægge en ca. 850 meter lang strækning af Rusted Møllebæk, hvorved vandløbet igen ledes uden om Brokholm Sø. Vandløbet skal omlægges til en eksisterende kanal på de første 500 meter og fortsætte i et genslynget forløb de resterende 350 meter. Vandløbet skal genetableres med udlægning af sten og gydegrus. Ydermere skal der etableres to overkørsler (Ø1000) og fjernes en eksisterende overkørsel.

Formålet med projektet er at forbedre ørredbestanden i Rusted Møllebæk. I 2009 blev ørredbestanden i Rusted Møllebæk undersøgt, og der blev konstateret en væsentlig tilbagegang siden en undersøgelse fra 2000. En mulig forklaring på denne tilbagegang kan være, at ørrederne ikke kan finde Rusted Møllebæk fra søen, eller at de bliver spist af rovfugle og rovfisk i søen. Ydermere er formålet også at forbedre miljøtilstanden i Brokholm Sø.

Figur 1. Oversigtskort af forløbet der ønskes udtaget i Rusted Møllebæk.

Figur 2. Oversigtskort af forløbene der ønskes restaureret i Rusted Møllebæk.

Fysiske ændringer af vandområder og betydning for tilstand og målopfyldelse

Projektet involverer følgende vandområder:

- Vandområde nr. 07271_x, "Rusted Møllebæk"

Rusted Møllebæk, 07271_x opfylder ikke miljømålet om god økologisk tilstand grundet manglende målopfyldelse for fisk. Dette skyldes sandsynligvis, at fiskene ikke kan finde udløbet fra Rusted Møllebæk, når de vandrer fra Hinnerup Å til Brokholm Sø, og så skal videre herfra.

Udtagning og nedlægning af delstrækningen af Rusted Møllebæk vil naturligvis have negative konsekvenser for dyre- og planteliv, som i dag er i den del af

forløbet, der nedlægges. Med omlægningen af Rusted Møllebæk forventes det, at der vil blive genskabt god tilstand for invertebrater og planter på det nye forløb. Det nye forløb føres igennem en allerede eksisterende kanal, som ikke er målsat. Derfor anmodes der om, at det nye forløb bliver en del af vandområdet Rusted Møllebæk, 07271_x.

Rusted Møllebæk vil med omlæggelsen få forhøjet naturværdi og Skive Kommune mener, det vil være med til at give målopfyldelse i vandområdet med det nye forløb.

Påvirkning af andre overfladevandområder i vandområdedistriktet

- Vandområde nr. 08881a, 08881b og 09947, "Hinnerup Å"
- Vandområde nr. 258, "Brokholm Sø"
- Vandområde nr. 234, "Løgstør Bredning"

Vandområde nr. 08881a, 08881b og 09947 "Hinnerup Å"

Med tilbageførslen af vandet til Hinnerup Å, genskabes kontinuiteten i vandløbssystemet, som det var for 23 år siden. Ved omlægning af Rusted Møllebæk, vil der være en mertilførsel af næringsstoffer til Hinnerup Å. Samtidig vil omlægningen også betyde fri passage for fisk, smådyr og planter. Temperaturen i Hinnerup Å vil være mere stabil, da udledningen fra søen mindskes grundet længere opholdstid efter omlægning af Rusted Møllebæk. Derved vil algemængden også mindskes og sigtbarheden i Hinnerup Å vil øges. Skive Kommune vurderer, at mertilførslen af næringsstoffer opvejes af de positive effekter, som omlægningen har på vandkvaliteten i Hinnerup Å, samt vil øge sandsynligheden for at Hinnerup Å opnår målopfyldelse.

I forbindelse med etableringen af vådområdet Nøreng ledes ca. 20 % af årsvandføringen fra Hinnerup Å (09947) til vådområdet. Kort før Hinnerup Å's udløb i Løgstør Bredning ledes vandet fra vådområdet tilbage i Hinnerup Å. Forundersøgelsen har vist, at det er nødvendigt at føre ca. 20 % vandet fra Hinnerup Å gennem vådområdet for at opnå den ønskede tilførsel og omsætning af næringsstoffer i vådområdet og dermed kunne reducere udledningen af næringsstoffer til vandmiljøet i Limfjorden. Denne reduktion af vandføring i Hinnerup Å resulterer i, at vandspejlet falder med ca. 2 cm, hvilket forventes ikke at have betydning for Hinnerup Å. Der tages desuden højde for erosionsrisiko, så der både ved indløb og udløb sikres mod sedimenttransport.

Vandområde nr. 258, "Brokholm Sø"

Når Rusted Møllebæks udløb ændres fra Brokholm Sø til Hinnerup Å, vil der ske en reduktion i tilførslen af diffust kvælstof og fosfor til søen. Brokholm Sø vil derved få en bedre vandkvalitet og det vil medvirke til en større sandsynlighed for, at søen opnår målopfyldelse på parametrene kvælstof, fosfor og forventeligt også på parametrene planteplankton, anden akvatisk flora, bunddyr og vandets klarhed. Omlægningen af Rusted Møllebæk er vurderet til at kunne reducere den diffuse tilførsel med 619 kg P/år.

Ydermere oplyser kommunen, at omlæggelse af Rusted Møllebæks udløb ikke vil medføre en ændring af vandspejlet for Brokholm Sø.

Vandområde nr. 234, "Løgstør Bredning"

Ændringen af udløbet vil føre udledningen af kvælstof og fosfor fra Rusted Møllebæk til Hinnerup Å, og dermed en merudledning til Løgstør Bredning i Limfjorden på 4.500 kg N/år. Til at modvirke dette etableres et vådområde i 2022-2023 ved Nøreng, som forventes at have en reducerende effekt på 18.000 kg N/år og dermed vil der være en forventet netto fjernelse af kvælstof på 13.500 kg N/år ved samtidig etablering af kvælstofvådområde ved Nøreng. I forhold til Limfjorden vurderes det, at forlægningen ikke vil bidrage til en øget fosfortilførsel, men at det evt. også her kan bidrage til en reduktion, fordi en evt. nettofrigivelse fra Brokholm Sø reduceres.

Muligheden for projektilpasninger og alternative projekter

Skive Kommune og Naturstyrelsen Himmerland har tidligere undersøgt mulighederne for at tilbagelægge Rusted Møllebæk igennem hhv. et fosforvådområdeprojekt i 2015 og et lavbundsprojekt i 2018. I begge projekter fremstilles det som et naturværdiskabende projekt at tilbagelægge Rusted Møllebæk. Begge projekter faldt på daværende tidspunkt pga. mertilledning af kvælstof til Limfjorden.

Skive Kommune arbejder pt. på realisering af vådområdeprojektet Nøreng, som kan tilbageholde den forventede mertilledning af kvælstof fra Rusted Møllebæk til Hinnerup Å.

Skive Kommune vurderer, at der ikke foreligger noget realiserbart alternativ, som vil øge muligheden for målopfyldelse i de berørte vandområder og samtidig være mere omkostningseffektivt.

Skive Kommune har desuden undersøgt muligheden for tilpasninger af projektet. Et forslag gik på at føre Rusted Møllebæk tilbage i den gamle kanal i hele forløbet. Forslaget blev dog forkastet pga. forventet ringe gevinst i forhold til leveforhold for fisk, smådyr og planter. Der er drøftet andre forløb af genslyngningen, det projekterede forløb er dog det, lodsejer vil acceptere i forhold til fremtidig drift af sine arealer. Det nuværende projekterede forløb forventes at give den største naturværdi og mulighed for målopfyldelse i Rusted Mølleå ud fra de drøftede mulige forslag.

Plangrundlag

Det fremgår af bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål¹, at der for vandområde Rusted Møllebæk, 07271_x er fastlagt et miljømål om bl.a. "god økologisk tilstand senest 22. december 2015.

Af MiljøGIS for høring for vandområdeplanerne 2021-2027² fremgår det, at vandområdet er karakteriseret som et naturligt type 1 (lille) vandløb med en længde på 4,18 km.

Desuden fremgår det, at tilstanden for de økologiske kvalitetselementer er følgende:

² <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3hoering2021>

*Foranstaltningen er videreført fra første planperiode

Smådyr	God økologisk tilstand
Fisk	Dårlig økologisk tilstand
Planter	Ukendt
Alger	Ukendt
Nationalt specifikke stoffer	Ukendt
Samlet økologisk tilstand	Dårlig økologisk tilstand

Der er fastlagt foranstaltningen ”restaurering*”, men denne er dog ikke fastlagt på hele vandområdet og indgår ikke på projektstrækningen. I første vandområdeplan er denne foranstaltning udlægning af gydegrus, sten mm.

Foranstaltningen skal sikre opnåelse af det fastlagte mål om god økologisk tilstand senest 22. december 2015, jf. bilag 1 til bekendtgørelse om indsatsprogrammer³.

Høring

Et udkast til afgørelse er sendt i høring hos Skive Kommune den 19. januar 2023 med en høringsperiode på fire uger.

Skive Kommune har d. 16. februar 2023 meddelt Miljøstyrelsen, at der ikke er bemærkninger til udkastet.

Retsgrundlag

§ 8, stk. 1-2, i bekendtgørelse om indsatsprogrammer³:

”§ 8. Statslige myndigheder, regionsrådet og kommunalbestyrelsen skal ved administration af lovgivningen i øvrigt forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, ikke forhindres.

Stk. 2. Myndigheden kan kun træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand.

§ 4 i bekendtgørelse om miljømål¹:

”§ 4. Miljø- og fødevareministeren kan fravige de fastlagte miljømål, hvis

1) manglende opnåelse af god grundvandstilstand, god økologisk tilstand eller, hvor det er relevant, godt økologisk potentiale eller manglende forebyggelse af forringelse af et overfladevandområdes eller en grundvandsforekomsts tilstand skyldes ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika eller i grundvandsforekomstens niveau, eller

2) manglende forebyggelse af et overfladevandområdes forringelse fra høj tilstand til god tilstand skyldes ny bæredygtig menneskelig udviklingsaktivitet.

Stk. 2. Følgende betingelser skal være opfyldt for at fravige fastlagte miljømål:

1) Ministeren skal tage alle praktisk gennemførlige skridt for at mindske den skadelige indvirkning på vandforekomstens tilstand.

2) Ændringerne skal være begrundet i væsentlige samfundsinteresser, eller nyttevirkningerne for miljøet og samfundet ved at nå de fastlagte miljømål skal være mindre end de nyttevirkninger for befolkningens sundhed, opretholdelsen af menneskers sikkerhed og en bæredygtig udvikling, der følger af ændringerne.

3) De nyttige mål, der tilgodeses ved fravigelse af fastlagte miljømål, kan på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store

³ Bekendtgørelse nr. 499 af 11. april 2019 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

omkostninger ikke tilgodeses på anden måde, som miljømæssigt er en væsentligt bedre løsning.

Stk. 3. Miljø- og fødevareministeren kan efter anmodning fra en myndighed og efter en konkret vurdering træffe afgørelse om, at myndigheden under de omstændigheder og betingelser, som er nævnt i stk. 1 og 2, kan fravige de fastlagte miljømål, jf. § 8 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer.

Stk. 4. Miljø- og fødevareministeren foretager ved lejlighed den fornødne korrektion af konkrete miljømål, som en ændring efter stk. 1 og 3 måtte give anledning til, jf. herved § 15, stk. 1, i lov om vandplanlægning.”

Vurdering og afgørelse

Ved afgørelsen er der lagt vægt på følgende forhold:

Det fremgår af anmodningen fra Skive Kommune, at gennemførelse af restaurering af Rusted Møllebæk vil indebære ændringer af de fysiske karakteristika for vandområde Rusted Møllebæk, 07271_x. Ændringerne vil medføre en tilstandsændring i vandområdet, forventeligt til det bedre, vurderer Skive Kommune.

Projektet genskaber Rusted Møllebæks oprindelige forløb, så udløbet igen løber til Hinnerup Å og derved føres væk fra Brokholm Sø. Det nye forløb føres igennem den allerede eksisterende kanal på ca. 500 m, hvorved sidste del af den nye strækning, ca. 350 m, slynges ved udløbet. Der tages højde for minimumsbundbredde og fald i promille, når det nye forløb etableres.

Ved genoprettelsen af Brokholm Sø omkring år 2000 fik Rusted Møllebæk ført sit udløb til søen frem for dets oprindelige udløb til Hinnerup Å. Det har sandsynligvis resulteret i, at tilstanden for fisk er blevet forringet siden omlægningen, da de vandrende fisk enten ikke kan finde Rusted Møllebæks udløb eller at fiskene bliver spist i Brokholm Sø af fugle og rovfisk. Den nuværende tilstand for fisk er ifølge høring af vandområdeplanerne 2021-2027 dårlig, hvilket forhindrer vandområdet i at opnå målopfyldelse. Det forventes derfor, at tilbagelæggelsen af Rusted Møllebæk vil forbedre tilstanden for fisk og dermed sandsynliggøre målopfyldelse for vandområdet.

Nedlægningen af udløbet fra Rusted Møllebæk til Brokholm Sø vil få negative konsekvenser for smådyr og planter på denne ca. 400 m lange delstrækning, da den vil blive tørlagt. Det forventes dog, at tilstanden vil blive genoprettet i det nye forløb, hvor smådyr- og plantesamfund hurtigt vil blive etableret.

Omlægningen af Rusted Møllebæks udløb vil mindske tilførslen af næringsstoffer fra de omkringliggende landbrugsarealer til Brokholm sø. Disse næringsstoffer ledes i stedet til Hinnerup Å, som har sit udløb i Limfjorden. For at mindske udledningen af næringsstoffer til Limfjorden, etableres derfor et vådområde ved Nøreng, som gennemføres 2022/2023. Ved vådområdets realisering indtages 20 % af den samlede vandføring fra Hinnerup Å, for at have nok vand i vådområdet til at kunne tilbageholde næringsstoffer (kvælstof og fosfor). På denne måde vil der

stadig være mest strømmende vand i Hinnerup Å, så migrerende fisk ikke forvilder sig ind i vådområdet.

På baggrund af ovenstående oplysninger fra kommunen vurderer Miljøstyrelsen at betingelserne i § 4, stk. 2 nr 1, i miljømålsbekendtgørelsen er opfyldt.

Skive Kommune oplyser, at det forventes at vandområde 08881a, 08881b og 09947 vil modtage en større mængde kvælstof som følge af omlægningen af Rusted Møllebæk 07271_x. Det forventes ikke, at den øgede næringstilførsel vil forværre muligheden for målopfyldelse i de nævnte vandområder. Omlægningen forventes at mindske varmepåvirkning, algemængden og sigtbarheden i vandområderne, da afstrømningen fra Brokholm Sø mindskes og omsætningen i søen forbedres. Samlet vurderer kommunen, at projektet vil øge vandområdernes mulighed for målopfyldelse. Ud fra ovenstående oplysninger fra kommunen vurderer Miljøstyrelsen at betingelserne i § 4, stk. 2, nr. 2 i miljømålsbekendtgørelsen er opfyldt.

Skive Kommune har tidligere undersøgt mulighederne for alternative projekter, men vurderer, at der ikke foreligger noget realiserbart alternativ, som vil øge muligheden for målopfyldelse i de berørte vandområder og samtidig være mere omkostningseffektivt.

Skive Kommune har desuden undersøgt muligheden for tilpasninger af projektet. Et forslag gik på at føre Rusted Møllebæk tilbage i den gamle kanal i hele forløbet. Forslaget blev dog forkastet pga. forventet ringe gevinst i forhold til leveforhold for fisk, smådyr og planter. Det nuværende projekterede forløb forventes at give den største naturværdi og mulighed for målopfyldelse i Rusted Mølleå ud fra de drøftede mulige forslag. Med de undersøgte muligheder for alternative projekter og tilpasninger til af det endelige projekt vurderer Miljøstyrelsen at betingelserne i § 4, stk 2 nr. 3, i miljømålsbekendtgørelsen er opfyldt.

Der er i vandplanlægningen fastlagt foranstaltningen ”restaurering*” for en delstrækning i vandområdet Rusted Møllebæk. Denne delstrækning indgår ikke i projektstrækningen.

Den nye restaurerede vandløbsstrækning af Rusted Møllebæk ønskes inddraget i 07271_x i vandområdeplanerne, samtidig med at den delstrækning der nedlægges udtages fra vandområdeplanerne.

Det vurderes på baggrund af ovenstående, at omstændighederne og betingelserne for at meddele tilladelse til at fravige miljømål er til stede, jf. § 4, stk. 1 og 2, i bekendtgørelse og miljømål¹, og der meddeles Skive Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål ”god økologisk tilstand” for en delstrækning af Rusted Møllebæk, 07271_x, jf. bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål¹, ved gennemførelse af restaurering af Rusted Møllebæk, 07271_x.

Der er ikke ved vurderingen af, om tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål for vandområde 07271_x, kan meddeles, i øvrigt foretaget en vurdering af restaurering af Rusted Møllebæk, 07271_x, og tilladelsen forudsætter, at projektet i øvrigt kan godkendes efter relevant lovgivning.

Der foretages ved lejlighed korrektion af det fastlagte miljømål for delstrækningen af vandområdet og dets afgrænsning, som afgørelsen giver anledning til. Vandområdet 07271_x i sin nuværende form vil fortsat være omfattet af den konkrete vandplanlægning, herunder beskyttelse mod forringelse og omfattet af et konkret miljømål.

Skive Kommune bedes ved projektets gennemførelse sende en konkret beskrivelse af de fysiske ændringer, der er foretaget til vandområdets afgrænsning, forløb eller definition til Miljøstyrelsen, havogvandmiljoe@mst.dk

Med venlig hilsen

Maja Katrine Topp
AC-tekniker
+45 20 57 01 83
makat@mst.dk